LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
Teisės akto projektas
2026-09-04 Nr. TAP-26-73(3)
TAIS Nr. 25-19337(6)

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVŪNŲ GEROVĖS IR APSAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-500 2, 10, 12 IR 17 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIV-2171 5 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-682(3)

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2025 m. lapkričio 28 d. sprendimo Nr. SV-S-474 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2, 10, 12 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2171 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-682(3) (toliau – Projektas) siekiui tikslinti kompensavimo ūkio subjektams už komercinės veiklos, kurios tikslas – gauti ar parduoti kailius, nutraukimą (toliau – kompensavimas) mechanizmą, tačiau iš esmės nepritarti Projektui (teisinio reguliavimo priemonėms) dėl šių priežasčių:

1.1. Projekto turinys iš esmės skiriasi nuo Vyriausybės pateikto pirminio įstatymo projekto, t. y. Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2, 10, 12 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2171 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-682 (toliau – Projektas Nr. XVP-682), kuriuo buvo siekiama įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2025 m. kovo 19 d. nutarimą (toliau – KT nutarimas), tačiau siūlomas teisinis reguliavimas KT nutarimo neįgyvendina. Konstitucinis Teismas KT nutarime konstatavo, kad kailinių žvėrelių auginimo draudimas yra teisėtas, proporcingas ir grindžiamas visuomenės moralės, etikos ir humaniškumo principais ir ši veikla nėra būtina visuomenės gyvybiniams poreikiams, o nustatytas draudimas nelaikytinas nuosavybės paėmimu Konstitucijos 23 straipsnio prasme, todėl jam netaikomas teisingo atlyginimo standartas, būdingas paėmimui visuomenės poreikiams. Atsižvelgiant į tai, KT nutarimas neįpareigoja nustatyti individualaus verslo vertinimu grindžiamo ar neriboto kompensavimo modelio, todėl Projekte siūlomas reguliavimas laikytinas pertekliniu ir nepagrįstu KT nutarimo turiniu. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas yra suformavęs tik minimalų korekcijos poreikį – užtikrinti, kad ūkio subjektai, kurių lengvatinių paskolų grąžinimo terminas sueina po veiklos

draudimo įsigaliojimo, nebūtų diskriminuojami ir turėtų teisę į kompensaciją, tačiau į šį aspektą Projekto nuostatose nėra atsižvelgiama. Projekto nuostatos vertintinos kaip nauja, savarankiška ir nepagrįsta teisėkūros iniciatyva, kuria iš esmės keičiamas galiojantis kompensavimo modelis ir plečiami valstybės finansiniai įsipareigojimai, nesant tam konstituciškai pagrįsto poreikio. Toks reguliavimas neatitinka teisėkūros tikslingumo, proporcingumo ir efektyvumo principų.

1.2. Projektu siūlomas naujas kompensavimo modelis lemia iš valstybės biudžeto mokėtinų išmokų atsiradimą ir galimą reikšmingą valstybės finansinių įsipareigojimų padidėjimą, tačiau Projekto turinys neleidžia objektyviai nustatyti galimo įsipareigojimų masto, jų apimties ar finansavimo šaltinių. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 94 straipsnio 4 punktą ir 130 straipsnį, Vyriausybė rengia valstybės biudžeto projektą ir atsako už valstybės finansų planavimą bei subalansuotą viešųjų finansų politiką. Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje yra pabrėžęs, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas iš valstybės biudžeto finansuojamus įsipareigojimus, privalo užtikrinti jų finansinį pagrįstumą, aiškų masto įvertinimą ir suderinamumą su valstybės biudžeto planavimo principais. Kompensacijoms ūkio subjektams už iki 2026 m. gruodžio 31 d. nutrauktą veiklą, kurios tikslas – gauti ar parduoti kailius, Lietuvos Respublikos 2026–2028 metų biudžeto patvirtinimo įstatyme jau numatyta 1,554 mln. Eur, tačiau Projektas kuria papildomą lėšų poreikį, kurio mastas nėra įvertintas nei kiekybine, nei metodine prasme. Projekte nenustatyti aiškūs kriterijai, pagal kuriuos būtų galima apskaičiuoti galimas valstybės finansines prievoles, todėl nėra galimybės įvertinti nei bendros įsipareigojimų apimties, nei jų poveikio viešiesiems finansams. Pagal Projekte siūlomas nuostatas, kompensacijoms reikalingi asignavimai nėra suplanuoti Lietuvos Respublikos 2026–2028 metų biudžeto patvirtinimo įstatyme, o siūlomas reguliavimas sukuria atvirą, neapibrėžtą ir nepamatuotą finansinį įsipareigojimą valstybei. Tai prieštarauja Konstitucinio Teismo suformuotai doktrinai, pagal kurią įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kai priimamas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikalingos lėšos, tačiau jos nėra skiriamos arba jų skiriama nepakankamai, ir pažeidžia atsakingo valstybės finansų valdymo principą.

1.3. Projekte nenustatyti esminiai kompensavimo mechanizmo elementai – kompensavimo kriterijai, metodika, ribojimai, finansavimo sąlygos ir taikymo apimtis, o jų nustatymas paliekamas poįstatyminiam reguliavimui. Tokiu būdu įstatymų leidėjas iš esmės atsisako pareigos įstatyminiu lygmeniu nustatyti pagrindinius kompensavimo modelio elementus ir šią funkciją perduoda vykdomajai valdžiai. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 128 straipsnio 1 dalį, sprendimus dėl valstybės esminių turtinių įsipareigojimų priima Seimas. Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje yra konstatavęs, kad įstatymų leidėjas negali pavesti Vyriausybei ar kitoms institucijoms poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti tų teisinių santykių, kurie pagal Konstituciją turi būti reguliuojami įstatymu. Kadangi kompensacijos būtų mokamos iš valstybės biudžeto lėšų, jų skyrimo pagrindai, apskaičiavimo kriterijai ir taikymo ribos privalo būti aiškiai ir išsamiai nustatytos įstatyme. Projekto nuostatos sudaro prielaidas vykdomajai valdžiai savarankiškai nustatyti valstybės finansinių įsipareigojimų turinį ir apimtį, taip iškreipiant konstitucinį valdžių padalijimo principą ir

institucijų kompetencijų pusiausvyrą, todėl toks siūlomas teisinio reguliavimo modelis neatitinka įstatymo viršenybės, teisinio aiškumo ir teisinio tikrumo principų.

1.4. Projektu siūloma Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai pavesti organizuoti ir valstybės biudžeto lėšomis atlikti ūkio subjektų statinių ir įrenginių nugriovimą bei atliekų sutvarkymą. Tokios funkcijos savo pobūdžiu yra operacinės ir ūkinės, o ne valstybės politikos formavimo ar jos įgyvendinimo organizavimo funkcijos, todėl nesuderinamos su ministerijų paskirtimi, nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatyme, pagal kurį Žemės ūkio ministerija formuoja valstybės politiką, organizuoja jos įgyvendinimą ir koordinuoja šios politikos įgyvendinimą, tačiau nevykdo ūkinės ar operacinės veiklos. Pagal galiojantį teisinį reguliavimą, statinių griovimo organizavimas ir su tuo susijusių padarinių pašalinimas yra savininko ar teisėto valdytojo pareiga, kylanti iš nuosavybės teisės turinio ir savininko atsakomybės už savo turtą. Projektu siūlomas teisinis reguliavimas perkelia privačių subjektų ūkinės veiklos nutraukimo padarinių likvidavimo naštą valstybei, taip pažeisdamas atsakomybės paskirstymo ir proporcingumo principus. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pažymėta, kad iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies kyla valstybės priedermė siekti bendros tautos gerovės, o įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją formuoti valstybės ekonominę politiką ir atitinkamai reguliuoti ūkinę veiklą. Ūkinės veiklos laisvės ribojimas savaime nesuponuoja valstybės pareigos perimti ūkio subjektų veiklos nutraukimo organizavimą ar su tuo susijusių padarinių likvidavimą. Ūkio subjektai, o ne valstybės institucijos, turi prisitaikyti prie naujo teisinio reguliavimo, pasinaudodami įstatymų leidėjo nustatyta jų patirtų praradimų kompensavimo tvarka, pereinamuoju laikotarpiu turi tinkamai pasirengti numatomiems pakeitimams ir užbaigti veiksmus, pradėtus ankstesnio teisinio reguliavimo pagrindu.

1.5. Projekte nustatomas specialus žalos atlyginimo mechanizmas, pagal kurį valstybės atsakomybė būtų siejama vien su nustatyto termino nesilaikymu, neatsižvelgiant į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.271 straipsnyje įtvirtintas valstybės civilinės atsakomybės sąlygas – neteisėtus veiksmus (neveikimą), žalą ir priežastinį ryšį. Pažymėtina, kad pagal minėtą straipsnį valstybės civilinė atsakomybė yra taikoma be kaltės, tačiau visais atvejais būtina nustatyti neteisėtus veiksmus, žalą ir priežastinį ryšį. Tokiu būdu siūlomas reguliavimas nukrypsta nuo bendrosios valstybės civilinės atsakomybės sistemos ir sudaro prielaidas valstybės atsakomybei atsirasti nevertinant nei veiksmų neteisėtumo, nei kitų būtinųjų civilinės atsakomybės sąlygų. Tokiu būdu būtų iš esmės pakeistas valstybės civilinės atsakomybės taikymo modelis ir nepagrįstai išplėsta valstybės atsakomybės apimtis, todėl neatitinka teisinės valstybės, teisinio tikrumo ir proporcingumo principų.

1.6. Projektu siūlomas kompensavimo modelis pažeidžia konstitucinį asmenų lygiateisiškumo principą, nes analogiškoje teisinėje ir faktinėje padėtyje esantys ūkio subjektai būtų traktuojami skirtingai. Ūkio subjektams, kuriems kompensacijos jau yra išmokėtos pagal galiojusį teisinį reguliavimą, taikomas vienoks kompensavimo modelis, o subjektams, kuriems kompensacijos dar nėra išmokėtos, kitas, grindžiamas individualiu verslo vertinimu. Toks

reguliavimas lemia nepagrįstą skirtingą analogiškų situacijų vertinimą ir neatitinka Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo.

1.7. Projektu siūlomas kompensacijų mechanizmas, atsižvelgiant į šio nutarimo 1.3 papunktyje nurodytas aplinkybes ir tai, kad jis grindžiamas individualiu verslo vertinimu ir verslo rinkos vertės atlyginimu, vertintinas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje nustatytą valstybės pagalbos apibrėžimą ir, jeigu kompensavimas nebūtų teikiamas pagal Europos Sąjungos bendrosios išimties reglamentus, jam turėtų būti taikoma Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalyje nustatyta derinimo su Europos Komisija procedūra. Pažymėtina, kad iki šiol valstybės pagalba kailinės žvėrininkystės ūkio subjektams nebuvo teikiama (išskyrus su COVID-19 pandemija susijusias priemones), o kompensacijos buvo mokamos pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2024 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. 3D-65 patvirtintą tvarką ir nebuvo kvalifikuojamos kaip valstybės pagalba (įskaitant de minimis pagalbą). Projekte nėra įvertintas šio reguliavimo suderinamumas su Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklėmis ir nenumatyta derinimo su Europos Komisija procedūra, todėl nėra užtikrinama siūlomo teisinio reguliavimo atitiktis Europos Sąjungos teisės reikalavimams.

1.8. Projektu siūlomas kompensavimo modelis, grindžiamas individualiu verslo vertinimu, lemia reikšmingą administracinių ir teisminių ginčų skaičiaus didėjimą dėl vertinimo metodikos, vertinimo momento ir kompensacijų dydžio nustatymo. Toks reguliavimas lemia teisinį neapibrėžtumą, papildomą administracinę naštą valstybės institucijoms ir nepagrįstą finansinę riziką valstybei.

1.9. Projekte neįvertintas antikorupcinis aspektas, nors juo reguliuojami santykiai, susiję su kompensacijų skyrimu ir mokėjimu iš valstybės biudžeto. Tokiais atvejais privaloma įvertinti galimas korupcijos rizikas, susijusias su kompensacijų nustatymo kriterijais, jų taikymu ir sprendimų priėmimu. Šio vertinimo nebuvimas sudaro prielaidas korupcijos rizikai ir neužtikrina skaidrumo, interesų konfliktų prevencijos ir tinkamo viešųjų lėšų panaudojimo.

2. Siūlytina Seimui svarstyti ir priimti Projektą Nr. XVP-682, kuris buvo aiškiai susietas su KT nutarimo įgyvendinimu ir turėjo apibrėžtą tikslą.

Ministras Pirmininkas

Žemės ūkio ministras